

Brüssel, 25. mai 2022
(OR. fr)

9362/22

SAN 278
PHARM 94
COVID-19 103
DEVGEN 104
PROCIV 71

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	ELi ülemaailmse tervisestrategia läbivaatamine

Delegatsioonidele edastatakse lisas eesistujariigi taustteave, mis on aluseks terviseküsimusi käsitleval nõukogu 14. juuni 2022. aasta istungil (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) toimuvale arvamuste vahetusele ELi ülemaailmse tervisestrategia läbivaatamise kohta.

ELi ülemaailmse tervisestrateegia läbivaatamine

Ülemaailmsed terviseküsimused on viimastel kuudel olnud kesksel kohal liidu institutsioonide ja liikmesriikide poolt rahvusvahelisel areenil väljendatud seisukohtades.

EL on **Euroopa tiimi** raames näidanud üles reageerimisvõimet ja solidaarsust, et **anda aktiivne panus ülemaailmsesse reageerimisesse COVID-19 pandeemiale**. EL on maailma juhtiv vaktsiinide eksportija ja annetaja ning andnud märkimisväärsed rahalisi vahendeid algatusele ACT-A ja selle vaktsiinisambale COVAX. Samuti on EL võtnud endale kohustuse tugevdada arengumaade tootmisvõimekust nii ACT-A tervishoiusüsteemide ühendamise samba kui ka Euroopa tiimi algatuse „MAV +“ kaudu.

Alates tervisekriisi algusest on EL kaitsnud tugevat mitmepoolset reageerimist ja toetanud WHO juhtivat rolli tervisealastele hädaolukordadele reageerimise koordineerimisel. EL võttis vastu nõukogu järeldused WHO rolli tugevdamise kohta,¹ korraldas koos G20 eesistujariigi Itaaliaga ülemaailmse terviseteemalise tippkohtumise² ning toetas G20 Rooma deklaratsiooni³. EL etendas juhtrolli ka aruteludes reformide üle, mille eesmärk oli tugevdada mitmepoolset tervishoiustruktuuri WHO ümber. Muu hulgas võimaldab nõukogu 3. märtsi 2022. aasta otsus liidul vahetult osaleda WHOs peetavatel läbirääkimistel pandeemiate ennetamist, nendeks valmisolekut ja neile reageerimist käsitleva rahvusvahelise kokkuleppe üle. Lisaks osaleb EL aktiivselt ka rahvusvaheliste tervise-eeskirjade (IHR, 2005) muutmiseks tehtavas töös. EL ja Euroopa partnerid G7s ja G20s kõnelesid ka nendel foorumitel ühel häälel, et tugevdada mitmepoolset reageerimist tervishoiukriisile.

¹ [Maailma Terviseorganisatsiooni tugevdamine: EL on valmis võtma juhtrolli](#) (6.11.2020)

² Ülemaailmne terviseteemaline tippkohtumine 21. mail 2021

³ [G20 riigipeade ja valitsusjuhtide Rooma deklaratsioon](#). (1/11/2021)

Euroopa Liit ja selle liikmesriigid on praegu selliste rahvusvaheliste algatuste peamised rahastajad, millega struktureeritakse madala ja keskmise sissetulekuga riikides võetavaid solidaarsusmeetmeid, näiteks WHO rahastatavad programmid ja sellised mitmepoolsed fondid nagu ülemaailmne AIDSi, tuberkuloosi ja malaaria vastu võitlemise fond, Gavi ja Unitaid, ning algatus ACT-A. ELi keskne roll ülemaailmses tervishoius hõlmab ka **tõhustatud tervishoiualase koostöö loomist oma partnerriikidega, eelkõige võttes kogu maailmas kasutusele naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“**. Selle näiteks on 17.–18. veebruaril 2022 toimunud ELi ja Aafrika Liidu tippkohtumine, millega tugevdati Euroopa ja Aafrika koostööd kontinendi tervishoiualase suveräänsuse tagamiseks, ning 12. mail 2022 Ameerika Ühendriikide algatatud teine ülemaailmne COVID-19 tippkohtumine, kus USA ja EL kordasid 2021. aasta septembris väljendatud pühendumust rakendada oma ühine tegevuskava pandeemia vastu võitlemiseks⁴.

Eelkõige oma kogemustele ja COVID-19 kriisi ajal kehtestatud mehhanismidele tuginedes on **EL näidanud suutlikkust pakkuda Ukrainale, ümberasustatud elanikkonnale ja enim mõjutatud riikidele tugevat, solidaarsusel põhinevat ja koordineeritud humanitaar- ja tervishoiualast abi**. Venemaa põhjendamatul sõjalisel agressioonil Ukraina vastu ja rünnakutel tervishoiustruktuuridele on olnud tõsised tagajärjed Ukraina ja Euroopa tervishoiusüsteemidele, eelkõige pagulaste kiire ja massilise sissevoolu tõttu naaberriikidesse. Lisaks pakilisusele ja nagu ka COVID-19 kriisi puhul on sõja mõju ohjamisega seotud väljakutsed keskpika ja pika perspektiivi küsimus, tuues veel kord esile vajaduse töötada välja tugev ELi ülemaailmne tervisestrategia.

⁴ President von der Leyeni ja president Bideni avaldus teisel ülemaailmsel COVID-19 tippkohtumisel (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_22_3050)

Need järjestikused kriisid on seega näidanud Euroopa tasandi tähtsust paljude ülemaailmsete terviseprobleemide lahendamisel. 21. märtsil 2022 Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika tugevdamiseks vastu võetud strateegilises kompassis⁵ rõhutati juba, et EL peab valmistuma ülemaailmseteks tervisehoiukriisideks, mis „võivad samuti tekitada ühiskonnale ja majandusele märkimisväärsed pingeid, millel on kaugeleulatuvad geopoliitilised tagajärjed“. ». ELi üldine tegevus ülemaailmses tervishoius ei piirdu üksnes terviseturbe küsimustega.

Tänu ELi tegevusele käivitati rahvusvahelisel areenil nii enne kriisi kui ka selle ajal mitmeid rahvatervise algatusi tervise edendamise ja mittenakkuslike haiguste ennetamise toetuseks. Euroopa tiimi algatused (sealhulgas need, mis keskenduvad terviseühitsuse põhimõttele kriiside ennetamisel) annavad panuse ülemaailmsesse tervishoidu, nagu ka tulevased Euroopa ühismeetmed, mida toetatakse programmist „EL tervise heaks“.

Viimane strateegia liidu rolli kohta ülemaailmses tervishoius pärineb 2010. aastast. See põhineb komisjoni teatisel⁶ ja nõukogu järeldustel,⁷ kuid eelnes sellest ajast saadik toimunud sellistele **põhjalikele muutustele** nagu kestliku arengu tegevuskava 2030 ja kestliku arengu eesmärkide vastuvõtmine, Pariisi kliimakokkulepe, COVID-19 pandeemia, sõja naasmine Euroopa mandrile ning uute zoonooside (näiteks ahvirõugete/Monkeypox) esilekerkimine. Selles suunas on olnud olulised sammud tervisehoiukriisidele mitmepoolse reageerimise struktureerimine ümber algatuse ACT-A ja arutelud rahvusvahelise tervishoiusüsteemi rahastamise reformi üle.

⁵ [Strateegiline kompass ELi julgeoleku ja kaitse tugevdamiseks järgmise kümne aasta jooksul](#) (213/2022)

⁶ [Komisjoni teatis „ELi roll ülemaailmses tervishoius“](#) (31/3/2010)

⁷ [Nõukogu järeldused ELi rolli kohta ülemaailmses tervishoius](#) (10.5.2010)

Lisaks juba tehtud jõupingutustele on väga oluline uuendada ja tugevdada liidu ülemaailmset tervisstrateegiat, et neid olulisi arenguid arvesse võtta, nagu seda kinnitati 9. veebruaril 2022 Lyonis korraldatud välis- ja terviseministrite ühiskonverentsil. 19. mail 2022 teatasid volinikud Stella Kyriakides ja Jutta Urpilainen G7 terviseministrite istungil ametlikult, et **alustatakse tööd ELi ülemaailmse tervisstrateegia läbivaatamiseks**.

Sellesuunaline töö peab nüüd jätkuma ja muutuma konkreetseks, et toetada tugevat rahvatervise liitu ning partnerlusi ja võrgustikke, mida nõukogu kohustus edendada oma 2021. aasta detsembris vastu võetud järeldustes, eeskätt selliste piirkondlike institutsioonidega nagu Aafrika Liit ja Haiguste Ennetamise ja Tõrje Aafrika Keskus.

Grenoble'is (10. veebruaril 2022) toimunud terviseministrite mitteametlikul kohtumisel peetud aruteludes rõhutati tervise vastastikust sõltuvust ja sektoritevahelist olemust, mis nõuab peamiste sektorite (nt julgeolek, kaubandus, tehnoloogia ja keskkond) integreerimist, tuginedes juba võetud meetmetele. Inimeste, loomade ja keskkonna vahelise suurema vastastikuse sõltuvuse ning kliima- ja digipöörde kontekstis on selle muudetud strateegia keskmes **terviseühtsuse põhimõte** ja põhimõte „**tervis kõikides poliitikavaldkondades**“. Rahvusvahelisel tasandil saab EL tugineda sellistele konkreetsetele algatustele nagu terviseühtsuse kõrgetasemeline eksperdirühm, mis pakuti välja Prantsusmaa ja Saksamaa algatusel ning mille käivitasid neli osapool (WHO, OIE, FAO ja UNEP), või zoonootiliste haiguste tekke ennetamise algatus Prezode.

Liidu ülesanne on tugevdada Euroopa visiooni ülemaailmsetest terviseküsimustest ning paremini kajastada selle väärtusi ja eesmärke, nii et liidu koht rahvusvahelistel foorumitel oleks vastavuses tema panusega ülemaailmsesse tervishoidu.

Eesistujariik pakub arutelu suunamiseks välja järgmised küsimused.

KÜSIMUS 1 Millised prioriteetid lisada ELi uude ülemaailmsesse tervisestrateegiasse?

KÜSIMUS 2 Kuidas saame tugevdada oma koordineerimist ja mõju ülemaailmsele tervishoiule?
